

530

WIADOMOŚCI ELEKTROTECHNICZNE

~~10530~~
~~Ar. II~~

POD NACZELNYM KIERUNKIEM PROF. MIECZYŚŁAWA POŻARYSKIEGO

ROK V

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 1937

ZESZYT 12

elektryk murarzem?

Nie, lecz tak jak murarz z pojedynczych cegieł wznosi potężne budowle tak i elektryk z pojedynczych aparatów okapturzonych »Szpotański« tworzy nawet największe urządzenia rozdzielcze okapturzone, ewentualnie w dowolnej chwili powiększa je lub zmienia. Długoletnia praktyka najlepiej uwypukliła zalety tego systemu.

K.SZPOTAŃSKI I S-KA S.A.

SILNIKI TRÓJFAZOWE

SCHWABE BIELSKO
ŚLĄSK

Specjalność

Silniki typu DS zabezpieczone od wody kapiącej i pryskającej
z osłoniętymi pierścieniami ślizgowymi

WARSZAWA

Inż. St. Roszkowki, ul. Marszałkowska 48

ŁÓDŹ

H. D r u t o w s k i,
Sienkiewicza 39

LWÓW

-Mechanik-Biuro Techn.
Sykstuska 2

POZNAŃ

Inż. Rudolf Michalik,
Św. Wojciecha 16

SOSNOWIEC

Inż. M. Ginzberg,
ul. Kręta 5

KRAKÓW

Inż. B. Strelinger
Al. Słowackiego 31

GDAŃSK

Werner Bloy. Inż.
Nordpromenade 2.

NAJSTARSZA W KRAJU FABRYKA SILNIKÓW

**Możność regulacji prądu kompensacyjnego
p o d n a p i ę c i e m**

Wnętrze cewki gasikowej
(potrójnej)

to jest w czasie zwarcia z ziemią,
jest cechą charakterystyczną

**CEWKI GASIKOWEJ ZIEMNEJ
„ELEKTROBUDOWY”,**

która istotnie pozwoli gasić łuk.

Obliczenia teoretyczne wielkości prądu zwarcia z ziemią mogą mylić, gdyż prądy te dostrajają się do warunków fizycznych, istniejących w chwili powstania łuku. Dlatego też możność regulacji prądu zwarcia z ziemią pod napięciem w cewce gasikowej ziemnej „Elektrobudowy” wskazuje fachowcom na wielką przewagę tego urządzenia.

Próby i pomiary prądu zwarcia z ziemią, wykonane przy napięciach mniejszych i innych warunkach, niż przy zwarcium, mogą dać wyniki odmienne od rzeczywistości występujących przy zwarcium.

A więc tylko cewka gasikowa ziemna „Elektrobudowy”, w której jest możliwość regulacji prądu kompensacyjnego, spełni swe zadanie.

Zewnętrzny widok

ELEKTROBUDOWA

WYTWÓRNIĄ MASZYN
ELEKTRYCZNYCH
ŁÓDŹ, KOPERNIKA 56

SPIS RZECZY

(Artykuły zestawione według działów)

AKUMULATORY I OGNIWA.

Wzmianki.

Akumulator węglowy potasowo - ołowia- ny	200
Nowy typ ogniwa galwanicznego	286

BEZPIECZEŃSTWO PRACY.

Zasilanie i ochrona elektrycznych przy- rządów przenośnych	167
Konstrukcje bezpiecznej lampy ręcznej	167—168

BIBLIOGRAFIA.

Kalendarz spawalniczy	115—116
Kalendarz chemiczny	116
Zwarcia w uzwojeniach maszyn elek- trycznych i transformatorów — Bohdan Gimbut	148
Zarys kowalnictwa i obróbki termicz- nej — inż. Józef Weber	175—176

DZIAŁ INSTALATORA.

O czym musi pamiętać instalator, przy- stępując do naprawy samochodow- wych instalacji oświetleniowych	252—253
Instalacje, których stan wymaga natych- miastowego uporządkowania przez instalatora	283—284

ELEKTROWNIE I URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE.

Artykuły.

Urządzenia elektryczne w pojazdach mechanicznych — inż.-el. L. Gaszyń- ski i inż.-el. St. Hulanicki	65— 68 95— 98

Wzmianki.

Największa elektrownia na świecie	82
Największy na świecie zakład wodno- elektryczny	256

GRZEJNICTWO ELEKTRYCZNE.

Wzmianki.

Rozwój grzejników elektrycznych opar- tych na prądach wirowych	316

INSTALACJE ELEKTRYCZNE. SPRZĘT INSTALACYJNY.

Technika instalacyj elektrycznych —
inż. T. Kuliszewski:

— Układanie kabli ziemnych. Projekto- wanie linii kablowej	22— 24
— Transport i rozwijanie kabla	51— 53
— Układanie kabla na ziemi (w rowach)	76— 79

KABLE I PRZEWODY.

Artykuły.

Układanie kabli ziemnych w czasie mro- zów — inż. Stanisław Bładowski	46— 47
Uszkodzenia płaszczy ołowianych kabli ziemnych — inż. Stanisław Bładow- ski	302—304 342—343

Wzmianki.

Pierwsza na świecie linia kablowa na napięcie 220 000 voltów	168
Zastosowanie syntetycznego kauczuku do wyrobu kabli i przewodów elek- trycznych	228
Doświadczenia z kablami nowego typu	286
Przykład wzorowego ułożenia kabli	316

KOLEJNICTWO ELEKTRYCZNE.

Artykuły.

Elektryfikacja węzła kolejowego war- szawskiego — inż.-el. Józef Zieliński	12— 16 42— 46 68— 72 128—132 187—189 271—275

Wzmianki.

Praga przystępuje do budowy elektrycz- nej kolei podziemnej	140
Postępy elektryfikacji kolei w Italii	169

LINIE I SIECI ELEKTRYCZNE.

Wzmianki.

Wpływ sadzi na linie napowietrzne w miejscowościach górskich	107—108

MASZyny ELEKTRYCZNE. TRANSFORMATORY. PROSTOWNIKI.

Wzmianki.

Automat prostownikowy do ładowania baterij do pojazdów akumulatorowych	25
Silnik asynchroniczny o wirniku zewnętrznym	53—54
Zastosowanie silników synchronicznych do napędu wielkich statków oceanicznych	108
Nowe typy maszyn elektrycznych do celów telekomunikacyjnych	139
Bezpośredni rozruch silników synchronicznych na napięciu 3 000 woltów	139—140
Nowoczesna instalacja do nasycania uzwojeń	141—142
Generator na b. wysokie napięcie	142
Nowy rodzaj komutatora do maszyn prądu stałego	169
Prądnicą o napędzie ręcznym	170
Wpływ chłodzenia wirników turboprzadnic na wielkość mocy granicznej	170—171
Nowe kierunki rozwoju napędów elektrycznych	198—200
Prostowniki sterowane w naczyniach szklanych do zasilania trójprzewodowej sieci tramwajowej	225
Nowy typ prostownika do spawania	226
Nowy typ szczotek do maszyn elektrycznych	227—228
Zwalczanie hałasu pochodzącego od silników elektrycznych	226—227

MIERNICTWO ELEKTRYCZNE I PRZYRZĄDY POMIAROWE.

Artykuły.

Elektryczne przyrządy pomiarowe — inż. T. Kuliszewski	155—158 217—218 245—248 304—308 339—341
Uwagi o połączeniu liczników z transformatorami mierniczymi — inż.-el. M. Kobyliński	161—163

Wzmianki.

Kieszonkowy model luksomierza	25
Licznik energii elektrycznej z przed czterdziestu pięciu laty	171
Nowy typ transformatora mierniczego napięciowego	227
Największy luksomierz na świecie	258

OŚWIETLENIE ELEKTRYCZNE.

Artykuły.

Kilka uwag o lampach sodowych — Feliks Moskalik	222—223

Wzmianki.

Oświetlenie podziemnych pasażów bram Italskiej oraz Maillot w Paryżu	25

Nowy typ lampy elektrycznej	54
Oświetlenie muzeum Louvre	54
Oświetlenie 29-go salonu automobilowego w Paryżu	82
Oświetlenie brzegów jeziora Maschsee	109
Oświetlenie podziemnego tunelu „La Porte Champerret”	109
Największa żarówka na świecie	141
Oświetlenie dużej nowoczesnej kawiarni	142
Zastosowanie lamp rtęciowych do oświetlenia okien wystawowych	171—172
Nowoczesne oświetlenie sali odczytowej i teatralnej	258
Efekty świetlne z okazji uroczystości w Mentonie	287
Nowe sposoby oświetlenia Placu Zgody w Paryżu	288
Wielka fontanna świetlna na wystawie w Düsseldorfie	317—318
Lampka do oświetlenia wyłączników	353

POPULARNA ELEKTROTECHNIKA.

Uzwojenia maszyn prądu zmiennego.

— Uwagi ogólne. Budowa i zasada działania prądnic synchronicznych. Krzywa pola magnetycznego. Schemat uzwojenia	102—106
— Sposób wykonywania schematów uzwojeń maszyn prądu zmiennego	195—197
— Wykres napięcia fazowego i międzyprzewodowego. Tabliczka zaciskowa uzwojenia trójfazowego	223—224
— Uzwojenia szablonowe składające się z jednakowych cewek	349—352

PRAKTYKA I RUCH.

Badanie pod napięciem nagrzewania się styków w urządzeniach wysokiego napięcia — inż. St. Bładowski	284—285
Przypadek wadliwego przewinięcia twornika silnika prądu stałego	314—315
Konserwator przyczyną zanieczyszczenia transformatora	315—316

PRZYRZĄDY ELEKTRYCZNE.

Artykuły.

Elektryczne zegary wieżowe — inż.-el. P. Jaros	93—95
Elektryczne zegary sygnalizujące — inż.-el. P. Jaros	125—127
Elektryczne zegary reklamowe — inż.-el. P. Jaros	211—214
O wyzwalaczach i przekaźnikach nadmiarowo-czasowych — inż.-el. H. Jakubowicz	239—243 276—279

Wzmianki.

Nowy typ przyrządu topikowego do samoczynnej sygnalizacji pożarowej	54
Nowy samoczynny regulator dla sieci miejskich niskiego napięcia	79
Zegar o dokładności do jednej dziesięciomilionowej części sekundy	140

Przełącznik do przełączania pod obciążeniem transformatorów małej mocy	168
Najnowszy typ wyłącznika ekspansyjnego na napięcie robocze 10 000 woltów	200
Nowy typ wentylatorów ściennych z elastycznym tłumikiem drgań	256—257
Nowy rodzaj ochronników przeciwprzepięciowych	316—317
Postępy w dziedzinie budowy oporników węglowych	350—351

REKLAMY ŚWIETLNE.

Artykuły.

Reklamy świetlne — inż. M. Wodnicki:	
— Źródła prądu wysokiego napięcia do rur neonowych	16—18
— Montaż liter i reklam neonowych	136—138
— Przewody wysokiego napięcia stosowane w urządzeniach rur świetlających	189—191
— Przewody i sprzęt używany w instalacjach neonowych po stronie niskiego napięcia. Uruchamianie instalacji neonowych. Zakłócenia	253—254
— Rury neonowe typu specjalnego	254—256
— Przykłady wykonanych reklam neonowych	312—314
— Reklamy neonowe w witrynach sklepowych	314
	347—348
— Przepisy, dotyczące przenośnych reklam neonowych	348—349

RÓŻNE.

Artykuły.

Co elektryk o elektroakustyce wiedzieć powinien — inż.-el Hanna Wehr	7—12
	37—42
Kilka uwag o korozji chemicznej i elektrochemicznej — tng. Z. Szerszenowicz	123—125
	159—161
Kondensatory elektrolityczne—prof. inż. D. Sokolcow	183—186
	213—217
	243—245
Elektryczne spawanie łukowe — inż.-el. T. Żarnecki	299—302
	335—339

Wzmianki.

Elektryczny kocioł parowy	25
Tani odbiornik telewizyjny	25
Zastosowanie komórki fotoelektrycznej do sprawdzania czystości wody	26
Kurs przeciwzakłóceńowy Polskiego Radia w Poznaniu	59—60
Elektryczne wyposażenie nowoczesnych wojsk inżynieryjnych	80
Wiedeńskie muzeum elektropatologii	82
Poprawa stanu zatrudnienia wśród instalatorów w Niemczech	82
Hartowanie stali sposobem indukcyjnym	108

Meteorologia w służbie elektrotechniki	108
Dalszy wzrost wytwórczości energii elektrycznej w Niemczech	140
Działanie prądu elektrycznego na serce	140
Elektryczne piece do hartowania szkła	141
Elektryczne krematorium w m. Biel	141
Coraz większe zastosowanie oscylografów we wszystkich dziedzinach techniki	142
Modele pieców elektrycznych na targach Lipskich	168
Nowy sposób zapobiegania korozji przewodów	168
Rola instalatora w propagowaniu silników elektrycznych	169—170
Postępy w dziedzinie studiów nad istotą piorunu	170
Zelektryfikowane instalacje dla wytwarzania sztucznego klimatu	171
Zastosowanie cellofanu do izolowania przewodów	171
Kilka liczb z dziedziny gospodarki elektrycznej w Z. S. R. R.	201
Z Muzeum Przemysłu i Techniki	204
Nowy rodzaj klina magnetycznego	225
Zastosowanie prądu zmiennego w instalacjach okrętowych	226
Zastosowanie promieni pozafioletowych w przemyśle	228
Z dziedziny zastosowania energii elektrycznej w drukarstwie	257
Olbrzymia prasa o napędzie elektrycznym	257
Zwalczanie instalatorów-partaczy przez niemieckie elektrownie	257—258
Zespoły do elektrycznego spawania o napędzie dislowskim	285—286
Zagadnienie przejścia z częstotliwości 50 okr/sek prądu zmiennego na częstotliwość 100 okr/sek	286—287
Konserwacja linek aluminiowych przez natłuszczenie	316
Nowa metoda pomiarów elektrokardiograficznych	317
Nowy model telefonu głośnikowego	317
Gigantyczny stoper elektryczny	317
Zjazd w sprawie nauczania uczniów elektromonterskich oraz dokształcania monterów-elektryków	323—324
Egzamin stwierdzający umiejętność zawodową do prowadzenia przemysłu instalacyj niskiego napięcia	324
Rozwój stosowania promieni rentgenowskich w nowoczesnej technice	253

DZIAŁ OPISOWO-KONSTRUKCYJNY.

Nowy typ wolnoobrotowego silnika elektrycznego o b. małej mocy	88

SKRZYŃKA POCZTOWA.

O liczbie zwojów w zwartych silnikach asynchronicznych	26
Połączenie w zygzak i połączenie w podwójną gwiazdę w transformatorach	27
Jak wykonać elektryczną kolbę lutowniczą	28—30

Jak należy wyginać i kleić mikę	30	Jak zasilać lampy ręczne, o ile mamy do dyspozycji prąd stały 220 V	173
Obliczenie strat mocy w sieci elektrycznej	30	Usunięcie zakłóceń w odbiorze radiowym wywoływanych przez prądnicę	173—175
Zachowanie się licznika mocy biernej (bezwatowej) przy transformatorze z kondensatorem statycznym	31	Przebieg rozruchu silników asynchronicznych z oporem w obwodzie stojana oraz z przełącznikiem z gwiazdy w trójkąt	175
Jak rozumieć oznaczenie „40% ED” na tabliczce silnika kranowego	55	O dynamicznym wyważaniu silnika	201—202
Jak obliczyć kabel zasilający do silnika asynchronicznego klatkowego	57	Jak włączać opory przy odgromnikach różkowych	202
Przewinięcie startera samochodowego syst. Forda	58	Dane techniczne (tabela) dotycząca drutu chromonikielinowego	203—204
Ustawienie stojaka dachowego w pobliżu piorunochronu	58	Budowa i zasada działania silniczka gramofonowego bez komutatora	228—229
Użycie silnika prądu stałego, jako prądnicy	58	Syreny elektryczne systemu motorowego budowane w kraju	229—230
O odgromnikach do sieci niskiego napięcia	83—85	Budowa i zasada działania wyzwalaczy systemu Brown-Boveri	230—232
Sposoby lutowania ołowianych połączeń przy akumulatorach	85—87	Sposoby barwienia żarówek	258—260
Uziemianie silników w pomieszczeniach wilgotnych	87	Opis budowy i działania przyrządu do pomiaru próżni w kotle prostownika rtęciowego AEG	260—262
O ochronnikach przeciwprzepięciowych	110—112	Wadliwe działanie silnika prądu stałego	263—264
Jak zaprojektować komutator	112—113	Sposób wykonania szablonu do nawijania cewek twornikowych maszyn prądu stałego	289—292
O bateriach akumulatorów	113—115	Uszkodzenie aparatu do kopiowania rysunków	318—319
Schemat i opis nastawnika elektrycznego do suwnicy	115	Aparatura do sztucznej jonizacji powietrza	320
Opis budowy i zasady działania elektrolitycznego prostownika aluminiowego	143—144	Czy można zainstalować stojak dachowy w pobliżu piorunochronu	320—321
Skład i sposób przygotowania kitu do przymocowania baniek szklanych w żarówkach	144	Sposoby przetwarzania prądu stałego na zmienny	321—323
Gatunki blach żelaznych do budowy maszyn elektrycznych	145	Opis zasady działania regulatora napięcia syst. Tirrilla	354—355
Wyszukiwacz kabli, rur itp., zakopanych w ziemi	146—148	Projektowanie i obliczanie wentylacji pomieszczeń	355—356
Jak obliczyć opór oraz długość drutu oporowego w żelazku elektrycznym	172		

SKOROWIDZ AUTORÓW.

Bładowski St. 46, 284, 302, 342.
 Gaszyński L. 65, 95.
 Hulanicki St. 65.
 Jakubowicz H. 239, 276.
 Jaros P. 93, 125, 211.
 Kuliszewski T. 22, 51, 76, 155, 217, 245, 304, 339.
 Moskalik F. 222.
 Nadot H. 106.
 Sokolcow D. 183, 213, 243.
 Szerszenowicz Z. 123, 159.
 Wehr H. 7, 37.
 Wodnicki M. 16, 136, 189, 253, 312, 347.
 Zieliński J. 12, 42, 68, 128, 187, 271.
 Zarnecki T. 299, 335.

P 921/37